

FAQ

POSTĘPOWAŃ SĄDOWYCH

O FUNDACJI:

Fundacja Inter Vivos z siedzibą w Warszawie jest organizacją pozarządową ukierunkowaną na udzielanie darmowej pomocy prawnej i prowadzenie nieodpłatnej mediacji. Równocześnie prowadzimy punkty nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz nieodpłatnej mediacji działające w oparciu o ustawę z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (t.j.: Dz. U. z 2024 r. poz. 1534.). Informacja o lokalizacji prowadzonych przez nas punktów znajduje się pod adresem: <https://www.fundacjaiv.pl/punkty-nieodplatnej-pomocy-prawnej>.

O PORADNIKU:

poradnik został opracowany przez Fundację Inter Vivos z siedzibą w Warszawie w oparciu o analizę pytań dotyczących procedur sądowych. Poradnik został oparty na sekcji FAQ (pytanie-odpowiedź).

1. Czy w sądzie można uzyskać poradę prawną?

W sądzie nie są udzielane porady prawne. Poradę prawną można uzyskać w kancelariach adwokackich i w kancelariach radców prawnych. Osoby, które nie są w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, mogą skorzystać z nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

2. W jaki sposób można zapoznać się z aktami sprawy?

Z aktami sprawy można zapoznać się w czytelni akt, po wcześniejszym zamówieniu ich osobistym, mailowym lub telefonicznym. Osoba zapisująca się na wgląd do akt sprawy winna wskazać sygnaturę sprawy, datę ewentualnego wglądu do akt, godzinę oraz przewidywany czas dokonywania wglądu do akt sprawy.

3. Kto ma prawo wglądu do akt sprawy?

Wgląd do akt sprawy mają wszystkie strony postępowania (powód/pozwany, wnioskodawca/uczestnik, oskarżony/obwiniony, oskarżyciel/oskarżyciel posiłkowy) oraz ich pełnomocnicy. W przypadku spraw cywilnych nieprocesowych o wgląd do akt sprawy może ubiegać się każdy, kto wykaże interes prawny. Świadek nie jest uprawniony do wglądu w akta sprawy.

4. Co powinien zawierać pozew/wniosek składany do sądu?

Pisma wszczynające postępowanie przed sądem powinny zawierać:

- a) oznaczenie sądu, do którego kierujemy pozew bądź wniosek (nazwa sądu, wydziału, dokładny adres);
- b) dokładne oznaczenie osób biorących udział w sprawie (powód/pozwany; wnioskodawca/uczestnicy) wraz ze wskazaniem imion, nazwisk, nazw instytucji, dokładnych adresów oraz ewentualnych przedstawicieli ustawowych bądź pełnomocników);
- c) numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) lub numer identyfikacji podatkowej (NIP) powoda będącego osobą fizyczną, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania lub posiada go nie mając takiego obowiązku lub numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, a w przypadku jego braku – numer w innym właściwym rejestrze, ewidencji lub NIP powoda niebędącego osobą fizyczną, który nie ma obowiązku wpisu we właściwym rejestrze lub ewidencji, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania;
- d) oznaczenie rodzaju pisma pozew/wniosek;
- e) oznaczenie żądania, poprzez sprecyzowanie, o co jest wnoszony pozew/wniosek, dokładne określenie świadczenia pieniężnego - wyrażonego konkretną kwotą lub niepieniężnego jakie ma być spełnione przez pozwanego i wskazanie jakiego rozstrzygnięcia się domaga;
- f) określenie wartości przedmiotu sporu w sprawach o prawa majątkowe, tj. kwoty dochodzonego pozewem roszczenia (jeżeli pozew obejmuje kilka roszczeń, wartość przedmiotu sporu należy wskazać dla każdego ze wskazanych roszczeń oddzielnie);
- g) uzasadnienie żądania ze wskazaniem dowodów na jego poparcie (np.: dokumenty, wykaz świadków);
- h) własnoręczny podpis;
- i) wykaz załączników.

Pozew/wniosek należy sporządzić, poza egzemplarzem dla Sądu, w tylu egzemplarzach ilu jest pozwanych/uczestników postępowania.

5. Jakie są zasady złożenia pozwu w postępowaniu nakazowym, a jakie w upominawczym?

Postępowanie nakazowe:

Sąd rozpoznaje sprawę w postępowaniu nakazowym na pisemny wniosek powoda zgłoszony w pozwie. Sąd wydaje nakaz zapłaty, jeżeli powód dochodzi roszczenia pieniężnego albo świadczenia innych rzeczy zamiennych, a okoliczności uzasadniające dochodzone żądanie są udowodnione dołączonym do pozwu:

- a) dokumentem urzędowym;
- b) zaakceptowanym przez dłużnika rachunkiem;
- c) wezwaniem dłużnika do zapłaty i pisemnym oświadczeniem dłużnika o uznaniu długu;
- d) zaakceptowanym przez dłużnika żądaniem zapłaty, zwróconym przez bank i niezapłaconym z powodu braku środków na rachunku bankowym;
- e) oryginałem weksła, czeku, warrantu lub rewersu;
- f) wyciągiem z ksiąg bankowych podpisany przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku, opatrzonym pieczęcią banku oraz dowodem doręczenia dłużnikowi pisemnego wezwania do zapłaty długu; umową, dowodem spełnienia wzajemnego świadczenia niepieniężnego oraz dowodem doręczenia dłużnikowi faktury lub rachunku, jeżeli powód dochodzi należności zapłaty świadczenia pieniężnego lub odsetek w transakcjach handlowych określonych w ustawie z 08.03.2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych.

Postępowanie upominawcze:

Sąd wydaje nakaz zapłaty, jeżeli powód dochodzi roszczenia pieniężnego, a w innych sprawach, jeżeli przepis szczególny tak stanowi. Nakaz zapłaty nie może być wydany, jeżeli:

- a) roszczenie jest oczywiście bezzasadne;

- b) przytoczone okoliczności budzą wątpliwość;
- c) zaspokojenie roszczenia zależy od świadczenia wzajemnego;
- d) miejsce pobytu pozwanego nie jest znane albo gdyby doręczenie mu nakazu nie mogło nastąpić w kraju.

6. Gdzie i w jaki sposób można uiścić opłatę sądową od pozwu/wniosku?

Opłatę sądową można uiścić:

- a) w formie e - znaków opłaty sądowej (e-znaki można nabyć za pomocą platformy Ministerstwa Sprawiedliwości - e-płatności (adres <https://oplaty.ms.gov.pl>)) lub bezpośrednio w kasie Sądu;
- b) dokonując przelewu bankowego na numer rachunku bankowego danego sądu – konto dochodów budżetowych.

7. Jak ubiegać się o zwolnienie z ponoszenia kosztów sądowych?

Wniosek należy złożyć do sądu, w którym ma się toczyć, bądź toczy się postępowanie. W celu uzyskania sądowego zwolnienia od kosztów strona lub uczestnik postępowania powinien skierować do sądu wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych (wzór wniosku dostępny jest w Biurze Obsługi Interesanta) Zwolnienia od kosztów sądowych może się domagać osoba fizyczna, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny lub ich poniesienie narazi ją na taki uszczerbek. Do wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych osoby fizycznej należy dołączyć oświadczenie obejmujące szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania osoby ubiegającej się o zwolnienie od kosztów (wzór oświadczenia dostępny jest w Biurze Obsługi Interesanta). Oświadczenie, o którym mowa należy wypełnić czytelnie, podając w nim informacje odpowiadające rzeczywistości. W oświadczeniu należy wypełnić wszystkie rubryki, zaś w przypadku gdy dana rubryka nie dotyczy wnioskodawcy należy o tym nanieść stosowną wzmiankę bądź przekreślić rubrykę. Osobę, która świadomie w treści oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania poda nieprawdziwe dane, sąd może ukarać grzywną. Wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych jak i formularz oświadczenia muszą być własnoręcznie podpisane przez wnioskodawcę. Złożenie wniosku jest wolne od opłaty sądowej.

8. W jaki sposób można ubiegać się o ustanowienie pełnomocnika z urzędu?

O ustanowienie pełnomocnika z urzędu może domagać się strona zwolniona przez sąd od kosztów sądowych w całości lub części. Osoba fizyczna, niezwolniona przez sąd od kosztów sądowych, może się domagać ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ponieść kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego strona zgłasza wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych lub osobno, na piśmie lub ustnie do protokołu, w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy. Wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu należy złożyć wraz z oświadczeniem o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania lub ustnie do protokołu. Wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu jak i formularz oświadczenia muszą być własnoręcznie podpisane przez wnioskodawcę. Oświadczenie, o którym mowa należy wypełnić czytelnie, podając w nim informacje odpowiadające rzeczywistości. W oświadczeniu należy wypełnić wszystkie rubryki, zaś w przypadku gdy dana rubryka nie dotyczy wnioskodawcy należy o tym nanieść stosowną wzmiankę bądź przekreślić rubrykę. Osobę, która świadomie w treści oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania poda nieprawdziwe dane, sąd może ukarać grzywną.

9. W jaki sposób można dołączyć dokumenty bądź pisma procesowe do sprawy, która już toczy się przed sądem?

Jeżeli złożony został pozew/wniosek do sądu, sprawa zostaje zarejestrowana pod konkretną sygnaturą i wszelkie kolejne pisma kierowane do sądu w danej sprawie powinny być składane z pismem przewodnim ze wskazaniem sygnatury, przy czym w przypadku pism procesowych należy złożyć również odpowiednią ilość ich odpisów z przeznaczeniem dla stron przeciwnych. Wszelkie dokumenty i pisma procesowe można złożyć w biurze podawczym sądu bądź wysłać pocztą, pamiętając o zachowaniu odpowiednich terminów, jeżeli obowiązek taki wynika z otrzymanych pouczeń.

10. Co powinno zawierać pismo przewodnie?

Pismo przewodnie powinno zawierać:

- a) imię, nazwisko i adres osoby składającej;
- b) oznaczenie sądu, do którego jest skierowane;
- c) oznaczenie sygnatury akt sprawy, do której ma być dołączone;
- d) krótką treść wyjaśniającą, czego dotyczy;
- e) własnoręczny podpis.

11. Jak usprawiedliwić swoją nieobecność na rozprawie?

Nieobecność na rozprawie powinna być usprawiedliwiona pisemnie. Usprawiedliwienie niestawiennictwa z powodu choroby wymaga przedstawienia zaświadczenia wystawionego przez lekarza sądowego.

12. W jaki sposób i w jakim terminie można złożyć wniosek o uzasadnienie wyroku/postanowienia?

Wniosek o uzasadnienie należy złożyć na piśmie w terminie 7 dni od daty ogłoszenia wyroku/postanowienia, przy czym strona pozbawiona wolności, działająca bez profesjonalnego pełnomocnika nieobecna przy ogłoszeniu orzeczenia może złożyć wniosek o sporządzenia uzasadnienia w terminie 7 dni od doręczenia jej tego orzeczenia.

13. W jaki sposób można uzyskać odpis prawomocnego orzeczenia?

Pisemny wniosek w tym przedmiocie należy złożyć w biurze podawczym sądu, przed którym toczyło się postępowanie lub wysłać za pośrednictwem poczty wraz z opłatą kancelaryjną (jeśli jest wymagana).

14. W jakiej wysokości trzeba wnieść opłatę za wydanie odpisu prawomocnego orzeczenia w sprawach cywilnych?

Opłata za wydanie odpisu prawomocnego orzeczenia wynosi 20 zł za każde rozpoczęte 10 stron wydanego dokumentu.

15. W jaki sposób można uzyskać zezwolenie na widzenie z tymczasowo aresztowanym?

Do sądu należy złożyć pisemny wniosek o zgodę na widzenie z tymczasowo aresztowanym, gdy osoba aresztowana pozostaje do dyspozycji sądu. Jeżeli osoba tymczasowo aresztowana pozostaje do dyspozycji prokuratury, wówczas o zgodę na widzenie należy zwrócić się do właściwej prokuratury. Sąd może nie wyrazić zgody na widzenie, np.: gdy osoba występująca z wnioskiem o zezwolenie na widzenie jest świadkiem w sprawie i nie została jeszcze przesłuchana;

jeżeli zachodzi obawa, że widzenie zostanie wykorzystane w celu bezprawnego utrudnienia postępowania karnego.

16. Kiedy kara ulega zatarciu?

W razie skazania na karę pozbawienia wolności, karę 25 lat pozbawienia wolności albo karę dożywotniego pozbawienia wolności – z upływem 10 lat od wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania, zatarcie następuje w tych wypadkach z mocy prawa; na wniosek skazanego sąd może zarządzić zatarcie skazania już po upływie 5 lat, jeżeli wymierzona kara pozbawienia nie przekroczyła 3 lat, a skazany przestrzegał zasad porządku prawnego. W razie skazania na karę ograniczenia wolności zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem 3 lat od wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania. W razie skazania na karę grzywny zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem 1 roku od wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania. W razie odstąpienia od wymierzenia kary zatarcie skazania następuje z mocy prawa po roku od wydania prawomocnego orzeczenia. W razie skazania na karę z warunkowym zawieszeniem jej wykonania zatarcie skazania następuje z mocy prawa po upływie 6 miesięcy od zakończenia okresu próby. W razie orzeczenia środka karnego zatarcie skazania nie może nastąpić przed jego wykonaniem, darowaniem albo przedawnieniem jego wykonania. Jeżeli sprawcę skazano na dwa lub więcej niepozostających w zbiegu przestępstw albo, jeżeli po rozpoczęciu a przed upływem okresu wymaganego do zatarcia skazania popełnił on kolejne przestępstwo – dopuszczalne jest tylko zatarcie jednoczesne wszystkich skazań. W razie warunkowego umorzenia postępowania skazanie ulega zatarciu z mocy prawa z upływem 6 miesięcy od zakończenia okresu próby.

17. W jaki sposób można starać się o wcześniejsze zatarcie skazania?

Należy zwrócić się z pisemnym wnioskiem o wcześniejsze zatarcie skazania do sądu, który wydał wyrok. Wniosek podlega opłacie w wysokości 45 złotych.

18. Czy obecność na rozprawie jest obowiązkowa?

Na wezwanie sądu stawiennictwo na rozprawie jest obowiązkowe ale gdy sąd jedynie zawiadamia o terminie rozprawy, wówczas stawiennictwo na rozprawie nie jest obowiązkowe. Doręczone wezwanie lub zawiadomienie zawiera informację o tym, czy stawienie się w sądzie jest obowiązkowe lub nieobowiązkowe.

19. Co grozi świadkowi, gdy nie stawi się na wezwanie Sądu?

Za nieusprawiedliwione niestawiennictwo sąd skáže świadka na grzywnę (maksymalna wysokość 5.000 zł), po czym wezwie go powtórnie, a w razie ponownego niestawiennictwa skáže go na ponowną grzywnę i może zarządzić jego przymusowe sprowadzenie. Świadek w ciągu 7 dni od dnia doręczenia mu postanowienia skazującego go na grzywnę lub na pierwszym posiedzeniu, na które zostanie wezwany, może usprawiedliwić swe niestawiennictwo. W przypadku usprawiedliwienia niestawiennictwa sąd zwolni świadka od grzywny i przymusowego sprowadzenia.

20. Czy za stawiennictwo na rozprawie przysługuje świadkowi zwrot kosztów dojazdu, czy też utraconego dochodu?

Tak, świadek ma prawo żądać zwrotu kosztów podróży jak i zwrotu zarobku lub utraconego dochodu. Zarówno wysokość poniesionych kosztów podróży jak i utratę zarobku lub dochodu oraz ich wysokość świadek powinien należycie wykazać. Wniosek o zwrot kosztów podróży oraz wniosek o zwrot utraconego dochodu świadek

może złożyć ustnie do protokołu lub na piśmie w terminie 3 dni od dnia rozprawy (druki wniosków dostępne są na parterze w budynku Sądu Rejonowego w Wołominie). Do wniosku o zwrot utraconego zarobku lub dochodu świadek powinien dołączyć zaświadczenie od pracodawcy.

21. Czy Sąd może uchylić karę porządkową nałożoną na świadka za nieusprawiedliwione niestawiennictwo na rozprawie?

Tak, należy złożyć wniosek z pisemnym usprawiedliwieniem nieobecności wraz z prośbą o uchylenie kary.

22. Czy wniosek o uzasadnienie podlega opłacie?

Wniosek o uzasadnienie w sprawach karnych nie podlega opłacie. Wniosek o uzasadnienie w sprawach cywilnych podlega opłacie stałej 100 zł – w przypadku orzeczeń kończących (np. wyroków) lub opłacie stałej w wysokości 30 zł – w przypadku orzeczeń wydanych tytułem zabezpieczenia.

23. W jaki sposób należy złożyć prywatny akt oskarżenia?

Prywatny akt oskarżenia można złożyć w biurze podawczym sądu lub wysłać pocztą. Akt może wnieść pokrzywdzony. Według kodeksu karnego przestępstwa, które są ścigane z oskarżenia prywatnego to:

- z art. 212 kk – pomówienie,
- z art. 216 kk – znieważenie,
- z art. 217 § 1 kk – naruszenie nietykalności cielesnej,
- z art. 157 § 2 kk – naruszenie czynności narządów ciała na okres trwający poniżej 7 dni.

24. Który Sąd jest właściwy do rozpoznania prywatnego aktu oskarżenia i co taki akt powinien zawierać?

Właściwym do rozpoznania sprawy jest Sąd według miejsca zdarzenia. Prywatny akt oskarżenia powinien być podpisany i zawierać:

- a) dane personalne oskarżyciela prywatnego i oskarżonego (imiona , nazwiska i adresy zamieszkania);
- b) datę i miejsce czynu;
- c) opis czynu i przedmiotowego zdarzenia;
- d) jeżeli byli świadkowie – akt powinien wskazywać ich dane;
- e) dowód uiszczenia opłaty sądowej w wysokości 300 zł.

25. Co oznacza występować w sprawie jako „oskarżyciel posiłkowy”?

Każdy pokrzywdzony przestępstwem lub wykroczeniem ściganym z oskarżenia publicznego, poprzez złożenie oświadczenia o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego, może uzyskać prawa strony procesu. Oświadczenie o przystąpieniu do sprawy w charakterze oskarżyciela posiłkowego można złożyć w ściśle określonych terminach:

- a) w procesie karnym – do momentu otwarcia przewodu sądowego – tzn. do chwili rozpoczęcia odczytania aktu oskarżenia;
- b) w sprawach o wykroczenie – do 7 dni od daty otrzymania zawiadomienia z policji o przesłaniu do Sądu wniosku o ukaranie.

26. Jakie prawa przysługują oskarżycielowi posiłkowemu?

Oskarżyciel posiłkowy – jako strona procesu może:

- a) składać wnioski dowodowe;
- b) zadawać pytania świadkom;
- c) odwoływać się od wyroku.